

דברי שר הביטחון

לדמותו של אלוף

אברהם (אלברט) מנדלר ז"ל

23.10.74

במלוא אוננו, בשיא כוחו — יומיים לפני שעמד לעבור לתפקיד מרכזי בצה"ל — כששמו הולך לפניו, ותהי- לתו מצטברת אחריו, על סף המפנה במלחמה, על הנגמ"ש הפיקודי שלו, נפל אחד המפקדים הבכירים ביותר של צה"ל שאי-פעם נפל במערכות ישראל, האלוף אברהם (אלברט) מנדלר.

אלברט נטל חלק בכל מלחמות ישראל. במשך עשרים שנים רצופות הוא היה מפקד בשדה ומפקד על שדות- קרב. במלחמת השחרור הוא דהר עם שועלי-שמשון. בתקופת הפדאיון הוא יצא לפעולות תגמול. במבצע- קדש הוא פיקד על כיבוש רצועת-עזה. במלחמת ששת- הימים הוא הבקיע את מערכות הסורים ברמת-הגולן. במלחמת יום-הכיפורים הוא בלם את התפרצות המצ- רים בחזית הסואץ. הוא היה רובאי, סייר, צנחן ושריונאי. הוא היה מ"כ, מ"מ, מ"פ, מג"ד, מח"ט, מפקד אוגדה, מיועד לפיקוד על הגיס. הוא לחם, הוא אימן, הוא הדריך, הוא תיכנן, הוא פיקד — בכל פינות הארץ, על כל עוצבה אפשרית, בכל המצבים המשוערים והמפתיעים, ומכל המבחנים הללו הוא יצא כלוחם אמין, מדביר צבאות אויב, כובש לב צבאו הוא.

הוא מעולם לא זכה מההפקר וזוהרו לא הועם על-ידי רבב כלשהו. עמלו המתמיד, עוצמתו המוסרית, ידיעתו את האנשים, הגינותו, איזונו, רצינותו, אומץ ליבו, השקט הנפשי והפיזי שלו — עמדו בכל המבחנים, עברו את כל המפתנים והוא נשאר תמיד אדם שהש- קפתו פוריה, הבחנתו מעולה, ראיתו רחבה ורוחו — מופת.

לאלברט היה חוש של זמן ומקום. הוא ידע תמיד היכן להיות, ברגיעה — במרכז ההכנות המעשיות למערכה; בחירום — בלב המערכה, בשעה ובנקודה שבהם הוכרעו הדברים.

היתה לו תחושה של אחריות. הוא ידע לקבץ תחת דגלו אנשים רבים ומעולים; הוא ידע ללמוד דרכי פעולה אפשריות ולבחור בדרך המאפשרת נצחון; הוא למד להכיר את פני הקרקע, את הגבעה למסתור ואת המישור לפריצה; הוא ידע להשליט משמעת בחיל- תיו, בעיקר על-ידי השלטת משמעת בכל מעשיו הוא. ואת הדברים הללו הוא צירף ליכולת עליונה השמורה לימי תלאות לעמו.

הוא היה קשור לחברה, אבל לא תלוי בה. הוא היה ער למבוכה התוקפת אותה בשעת חירום, אבל הוא לא נכנע לה. הוא ידע את עוצמת הפלדה, גם את יגונה. הוא נבע כמעין לא אכזב, גם בזרוע אכזבות בשפע.

כל המאומן, השיטתי והמלומד, שמחייבת גלימת המפקד וכל העמוק, ההירואי והבודד המתחייבים מנפש האדם. כל אלה היו מצויים באישיותו של אלברט, אבל גם ערוכים אצלו באיזון בלתי רגיל.

קראו לו אלברט. קראו לו המפקד, קראו לו האלוף. האיש, המפקד והאלוף מהו, אם לא אדם שעמל שנים להכין בקפדנות את חייליו למבחן העשוי להיות חדש להם; לאמנם ללא הרף בשגרת הצבא, ובהיפוך לשגרת הבית, להרגילם לפעול ביחד על-פי פקודה קצרה ולפעמים על-פי אות; לשחרר מאימת האש; ללמד להיצמד ליעד לוט בערפל-הקרב; לעורר בהם אמון; לנהוג בהם ביושר ובהחלטיות; להקנותם תורת-הקרב, ללמדם — וללמד את עצמו ללא הרף למוד והוסף — בכדי להכיר בזמן את השינויים הבלתי-פוסקים החלים בהערכת המצב, את החידושים המת-וספים לתורת-הלחימה, את התוספות המפתיעות במערכות-הנשק; לשמור את עיניו קרועות לכל פרט; לתת את דעתו המסוקרנת לפני התמונה כולה ולהכין הכל למלחמה, שמועדה — חידה, מקומה — תשבץ, מהלכיה — הפתעה וכוחותיה נעים כסופה אדירה ומסנוורת. ואז צריך, אלברט, אלברט המפקד, ועוד יותר אלברט האלוף, לקבוע תוך שעות ספורות, היכן נקודת הכובד האמיתית, על שכם מי להטיל את המשימה העיקרית, היכן לכוון את כוחותיו להס-תערות, ומתי למתן את קצב התנועה, איזה אגף לחזק, ואיזה היערכות לאגוף. הוא עומד במבול של אש, עם מכשיר-קשר המעביר הוראות דחופות, עם מטה הנושא אליו את עיניו ועם זמן הבורח ממנו במהירות מרגיזה. כאשר האויב לפניו, ותותחיו עוד רחוקים ושריונו דל במספרו, והמטוסים נקרעים בין שתי חזיתות. שוב אין מקום לשיקול נוסף: המערכה לא סובלת צער או חרטה או תיקון טעויות. המערכה דוהרת כמכונת-הכרעה, שאין לה טיפת התחשבות. כאן עומד המפקד, סמכות יחידה של עמו, נציג בלעדי של צבאו, ועליו לנצח על המערכה. אם הניצוח עולה

יפה — פירושו ניצחון. אם הניצוח הוא הססני ושונה — פירושו תבוסה.

כל חייו מתמסר המפקד לרגע הזה, ומשהוא מגיע, החיים כולם מסורים בידיו.

כל מה שישנו מסביב, בעורף, בעתודה, בפוטנציה — שוב אינו משמעותי, שכן כאן, במקום ובשעת המערכה, מתמקד גורלם הקיבוצי של האנשים, נחרץ עתידה ההסטורי של המערכה.

כל חייו, ובשיטתיות בלתי רגילה, התכונן אלברט למבחנים כאלה, למבחן כזה. הוא ניצח עליו, הוא הכין את הניצחון שלו, כי מלחמת יום-הכיפורים היתה הקשה והאכזרית שבמלחמות ישראל: המספר הגדול ביותר של חיילים שאי-פעם התנפלו עלינו, המספר הרב ביותר של טנקים, תותחים ומטוסים, הטכנולוגיה הטילית החדשה ביותר של ברית-המועצות, בצירוף יסוד ההפתעה, בתוספת כושר הונאה, עם סירוב לאומי שלנו, של עם חופשי, להאמין במיד-יות המלחמה.

כאן גם התגלתה גדולתו, גדולה שהלמה את גודל הסכנה, כאן התגלה גם השקט המפורסם שלו, שקט שעמד מול השאון האדיר שפקד את המערכה. כאן התגלתה שליטתו העצמית ושליטת עצמו על פקודיו, שליטה שהלמה את המחסור הכבד בכוחות בימיה הראשונים של המלחמה.

„לא כל אחד מוכן נפשית להילחם ברכב משוריין“ — אמר אלברט כאשר הספיד את מויש — „יש לזה הגבלות, מגבלות קשות למדי: אתה נמצא במקום סגור, אינך צמוד אל הקרקע, אתה בתנועה מתמדת. אך לעומת זאת יש לך אמצעי עצום מבחינת כוח-האש, יש לך יחידות שאתה מסוגל להפעיל איתן את המכ-שיר הזה ביעילות“.

ברכב משוריין, במקום סגור, לא צמוד לקרקע, בת-נועה מתמדת, בכוח-אש וביחידות, במעבר המתלה, נפל אחד האלופים הגדולים של עמנו. הוא ניצח ונפל. הוא בלם התקפה והכין הסתערות, וכאשר הגורל ניתן בידיו, התברר שהוא הופקד בידים איתנות, בנפש גדולה, ברוח איתנה, בגופו של גבר אמיץ.

עם שולח הוא הקים בית. עם ענת וסיגל משפחה — והכל בשלמות שאיפיינה אותו. משהוא נפל, התייתמה המשפחה, התייתם העם, ואולם מכאן ואילך מש-אלברט איננו — הוא הפך למופת גם לדורות הבאים.